

lanata ez, gondolom, aztán eszembe jut, hogy az identitás tudományos megközelítései már a halált is bevonták vizsgálódási körükbe, hiszen „az identitás soha nem egy teljes és befejezett meghatározottság, olyannyira nem, hogy még a halállal sem válik véglegessé, hiszen mindig lehetőség van a post mortem átértékelésre” (Szótár plurális társadalmaknak). Szóval a játék a sírgödörnél sem ér véget, de ez jó is, hiszen a halott akár még mártír is lehet! De van fordítottja is, amikor a sírban fokoznak le valakit. A társadalom rág, és rágni akar. Emészteni. Kell a nyersanyag. És jön Karády Katalin (Bánfalvi Eszter), hogy elbűgja a *Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország...* keserűes dallamát, jön Ágens-Ágnes asszony, hogy a patakon túl a maga sokárnyalatú hangján sírja el angolul is a Seres Rezsőtől ismert öngyilkosok dalát, meg hogy a csók tudományába beavassa a főhőst, kit aztán méretes kokárdával is kitüntet... És jönnek a *kokárdisták* is, hogy hátukra tűzve koptassák tovább a jelképet, míg a jobbik kultúr- és médiapolitikai programszövegével kísérve, a néptánc csapásolójából mindössze a „mca-mcaca” marad, a mögöttük futó film pedig az '56-os emlékmű rozsdálló oszlopperdejébe vezet. Nem szeretnék eltévedni, mégis, újból s újból ez történik.

Gergyé távolságot tart, óvakodik attól, hogy teljesen elmerüljön a valóságból összeigazított történetben, s talán felhúzott szemöldökkel és kesernyés vigyorral figyel benne önmagát is. Említett „menüpontjai” közül így felel például a *nacionalista önirónia* abszurd, mert lehetetlen tételére meg a többi abszurdásra is, így a kultúrpolitikai három T újraéledt három F-jére, amely ugyan a finanszírozandót, felejtethőt, felejtenőt jelöli, ám beúszik, hogy a népnyelv olykor egy f-fel kezdődő szóval illet embereket is. Az alkotó történelmi és magánéleti montázsában a legkülönbélebb elemek sorakoznak össze, „egy nagy cél érdekében”. Az irodalmi és politikai szövegforrások és a sokfelől *alkalmazott* mozgásanyag mellett a hangsúlyteremtő zene is megjárja saját köreit; musical- és cirkuszi hangza-

tok, szimfonikusmű-részletek, áriák és recitativók, sanzonok és dalok, rituális énekek és kupléféleségek, balett- és filmzenék, kortárs klasszikusok és a mozgalmi folklór klasszikusai váltakoznak az előadásban. És elhangzik a *Himnusz* is, először a fűrészhagedű másvilági, erőtlenül csúszkáló hangjaiban ismerni rá, aztán a régtől hadakozó nyelvészekre mutatva, finn és kazah nyelven. A szöveg, látvány, hangzás, szcenírozás, előadói játékmód együttese végül a színpadi *eklektika* kötőanyagában egyesül, olyképp, mint a világ proletárjai. Ebben a *sokmindenségben* tobzódik a rendező is, találatot sejtve. Jó érzéssel. Hálás anyag ez még mindig és újból – drámaian az. A kinti világot pásztázó maliciózus részletek között azonban olykor feltűnik egy árnyaltabb, *személyes* tónus is – mint Lőrinc Katalin és Gergyé sötéten talányos duettje –, s e személyesség majd a *szólista* darab végi, hatalmas monológjában teljesedik ki.

A történelem nyomasztó fejezeteit is átszöttek és sokszor túlélték a csendesebb magánszólások. Szerencsénk volt?

ADAPTÁCIÓ TRIKOLOR

(Gergyé Krisztián Társulata, MU Színház)

Díszlet: Árvay György. **Jelmez:** Béres Móni. **Smink, maszk, kellék:** Károlyi Balázs. **Pszichológiai konzultáns:** Csigó Katalin. **Dramaturg, a rendező munkatársa:** Miklós Melánia. **Produkciós asszisztens:** Trifonov Dóra. **Rendező, koreográfus, látványtervező, szólista:** Gergyé Krisztián.

Szereplők: Ágens, Barsi Márton, Bánfalvi Eszter, Bocsi Eszter, Frigy Ádám, Hoffmann Adrienn, Lőrinc Katalin, Madák Zsuzsanna, Tárnok Marica. **Zenei előadók:** Philipp György (zenei szerkesztő), Szakács Ildikó, ACCORD Quartett.

Török Ákos

Keleti beszállás a Nyugatinál

ÍGY JÁR AZ, AKI A TÁVOLI ISMERETLEN HANGTÓL MEGIJED

A West Balkán színháztermének sarok felé ívelő, hatalmas téróriása, a játék- és nézőtér befejezetlensége az első benyomás zavarba ejtő idegensége után kevésbé stílustalanságként, mint inkább lehetőségként, valamiféle eldöntetlen kérdésként kezd hatni, miközben a falak szűrkesége, a tér horizontális tágassága, a technikai apparátus színvo-

nala nyilvánvalóan meghatározó eleme mindannak, aminek helyül kínálkozik. Még nem hely, már nem tér, hatalmas, csendben várakozó hodály. Két nagyméretű díszletelem árválkodik a túlméretezettnek ható játéktéren, miközben egy zenészhármás a hangszereivel bíbelődik. Nehezen elképzelhető, hogy mi lesz mindebből, ma, itt.

A Forte Társulat hosszabb lélegzetvételű darabjaival évek óta rendre fajsúlyos irodalmi anyagokhoz nyúl: Wedekind, a *Kalevala*, Dürrenmatt, Beckett. A formanyelvi következetesség és az ebbe tökéletesen illeszkedő ötletek mellett ez a szövegbeli művesség az, amely Horváth Csaba legújabb koreográfiáinak tartását és nagyrészt magával ragadó lendületét biztosítja. A *Pancsatantra* állatmeséi ugyanezt a feladatot ma nem képesek ellátni. A szöveg újszerű mondatfűzései, a számunkra néhol bizarrnak tűnő történetek, az esetenként bugyuta, máshol kifejezetten etikátlan végkövetkeztetések fokozott figyelmet igényelnek a befogadótól, így az előadás mozgásos síkjára alig marad szellemi muníciója. Összekötő elem nélkül a színtéren jelentős részben csupán mesebeli alakok, képzeletbeli figurák, történetek folyamatos kiválása, elkülönülése, majd minden intellektuális izgalom nélküli újabb zavaros konstellációkba olvadása történik. Az *Így jár az, aki a távoli ismeretlen hangtól megijed* más részei ötletes vagy éppen kevésbé ötletes játékok egyes mesékkal, amely játékokat sem eredetük, sem nagyon kevésbé világos eredőjük nem képes egyben tartani. Az előadás nem látszik szólni semmiről, ami annak ellenére jól észlelhető nézőtéri unalommal jár, hogy egyes jelenei önmagukban izgalmasak és gondolatébresztők. Az irányok és kapcsolatok nélkülinek ható jelenetfolyam egyiként nyeli el Andrásy Máté vak elefántját, Krisztik Csabát teljes egészében, de ifj. Zsuráfszki Zoltán magyar zugvirtuskodást kinevettető színpadi figurája vagy éppen a maszkká átalakuló vendéghajak sem kerülnek el szomorú sorsukat, miként a mesebeli halak, hüllők, madarak és emlősök, valamint a további alkotói ötletek sem, előadóstul, szövegestül, szőröstül, bőrostül.

Mindez két, bordó-fekete enteriőroket mintázó képekkel díszített, harmonikaszerűen nyitható szerkezet előtt zajlik, amelynek egyik fontos logisztikai feladata a játéktéri mozgalmasság, a gyakori színről és színre lépések, a takarások térbeli szabályozása. Milorad Krstić díszlete ennél a prózai feladatkörnél nemigen teljesít többet. Az in-

Sipos Vera és Kopeczny Kata

Andrásy Máté, Krisztik Csaba és Vati Tamás

Koncz Zsuzsa felvételei

tellektust kevésbé megmozgató szerkezetek állandó nyitása-csukása, az előadók általi átrendezése amolyan kellemetlen mellékkörülményként változó intenzitással, de folyamatosan zavarja az előadást. Ennek esik áldozatul az est utolsó, egyik legszebb jelenete, amelyben Blaskó Borbála színpadi lényének, mozgásának minden artisztikus súlya, szépsége és csúfsága is kevés a figyelem ébren tartásához, míg a játéktér lassacskán, kimódolt természetességgel átrendeződik a befejezéshez.

A színpadi történések mozaikosságával való kényeszerű, ebben az esetben energiapazarló foglalatosság a zenére való odafigyelést is nagymértékben megnehezíti. Dresch Mihály, Ajtai Péter és Miklós Szilveszter zenei jelenléte talán akkor hallatszik ki az előadásból először, amikor a darab második harmadában az addigi, minimum tizenkét hangból álló dzsessz egységesebb zenei képlet, a magyar fül számára ismerős, otthonosabb pentatónia váltja fel egy kis időre.

Stílusukat, szuggesztív karakterességüket mind a társulat egésze, mind a tagok magukon hordozzák ma is. Ifj. Zsuráfszki Zoltán zökkenőmentesen illeszkedik a csapatba TranzDanzból kölcsönzött, törekeny fizikumú, szeretni valóan önironikus színpadi figurájával. Ahogy Kopeczny Katalin is, aki bár színpadi méltóságával kissé kilógni látszik a Forte Társulat „hivatásos bohócai” közül, de mozgásának komorabb esztétikumával helyenként izgalmas belső ellentétjévé tud válni.

A görög-keresztény nyugati kultúra művészetideálját legszemléletesebben Pügmalión mítosza példázza. Egy olyan szobor története, amelybe hibátlan szépsége miatt beleszeret az alkotó, és amely az istenek jóindulata következtében ezután művészből földi, profán életre kel. Pügmalión Keletről nézve bukástörténet. A keleti ideál egy olyan tökéletes festmény, amelybe az alkotó az alkotás végeztével képes belesétálni. Szemünkben ez furcsa alkotói hóbort, élet-szerűtlen, idealista fantazma (noha nem kevesen tettünk ilyen képzeletbeli utazásokat gyermekkorunkban). Az előadás utolsó mozzanata, amikor Blaskó Borbála és Vati Tamás belesétál a színpadi díszlet könyvszerűen kinyíló szerkezetébe, akár erre a keleti szemléletre, akár az ezzel szemben való értetlenkedésünkre vagy valami más intellektuális táplálékra is vonatkozhatna, azonban ahogy a díszlet nem tud több

lenni mozgatható, festett paravánoknál, úgy ez a befejezés sem több, mint egy ötletes, ám szinte teljesen érthetetlen csattanó.

A Forte Társulat magas színvonalú munkáival, formai karakterességével az utóbbi években kiemelkedni látszik a prózai színház és a kortárs tánc határvidékén formálódó hazai együttesek közül, s mára elérte, hogy önmaga mércéjévé vált. Ezt a mércét eléggé magasra emelte a *Csak a felhők*, a *Fizikusok* és a két *Beckett-át-dolgozás*. Az *Így jár az, aki a távoli ismeretlen hangtól megijed* korántsem értéktelen munka, bármelyik kőszínházban megállná a helyét. Izgalmas, látványos és elgondolkodtató történetek szövődéke egy túlméretezettségében atmoszférateremtő térben, egy zavaróan plakátszerű díszletszórnyel, élő zenekísérettel. A játékosok szépek vagy éppen rondák, de egyként karakteres, erős színpadi figurák. A mozgásokon ott a jól ismert, szakmai körökben gyakran szegényesnek jellemzett Horváth-billog – most egy kicsit kevesebb színpadi ötlettel. Ezúttal nem érik el a saját maguk általította mércét.

Az *Így jár az, aki a távoli ismeretlen hangtól megijed* működik, megy, zakatol, néha nagyokat pöffen, nyikorognak a kerekek, színes is, fémes is, az ember szívesen nézegeti, de nem akarózik felszállni rá, mivel nem tudja, honnan jött, merre megy, és hogy egyáltalán ez most a Nyugati-e vagy a Keleti. De miután hazamegy, és kényelmesen elheveredik az ágyában, joggal mondhatja, hogy lám, így jár az, aki a távolból jött ismerlentől megijed.

ÍGY JÁR AZ, AKI A TÁVOLI ISMERETLEN HANGTÓL MEGIJED (Forte Társulat, West Balkán)

Zeneszerző: Dresch Mihály. **Díszlet:** Milorad Krstić. **Jelmez:** Benedek Mari. **Fény:** Payer Ferenc. **Rendező-koreográfus:** Horváth Csaba. **Színészek:** Andrassy Máté, Blaskó Borbála, Kádas József, Kopeczny Kata, Krisztik Csaba, Simkó Katalin, Sipos Vera, Vati Tamás, ifj. Zsuráfszki Zoltán. **Zenészek:** Dresch Mihály, Ajtai Péter, Miklós Szilveszter.

2011 szeptemberétől **színháztudomány mesterszakot** indít a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara (Budapest, Reviczky u. 4.), nappali és levelező, államilag támogatott és költségtérítéses formában.

JELENTKEZHET: aki a bölcsészet-, a társadalomtudomány vagy a művészet területén főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezik. A szakon országosan (el)ismert szakemberek, a színházi szakma neves képviselői tanítanak. Jelentkezni 2011. február 15-ig lehet, a www.felvi.hu oldalain részletezett módon. Bővebb információ a KRE Színháztudományi Tanszékének honlapján olvasható, amely a www.kre.hu-ról érhető el. További tájékoztatás kérhető a szitu@kre.hu e-mail címen.